

Miljöförvaltningen
Tjänsteskrivelse till miljö- och hälsoskyddsnämnden

Datum:
2021-08-10

Diarienummer:
2019-009043-HS

Handläggare:
Anna-Karin Niemi

Kommunicering enligt 25 § förvaltningslagen angående Kvarngärdesskolan och Kvarngärdets fritidsklubb

Förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar

- 1. att** till Uppsala kommun Skolfastigheter AB skicka kommunikering inför beslut om förbud att från och med den 1 januari 2022 upplåta lokaler för skol- och fritidsverksamhet på Kvarngärdesskolan och Kvarngärdets fritidsklubb om inte konstaterade fuktskador i byggnaderna B1, B2, C1, C2 och D sanerats och en ny fuktutredning redovisats och som visar att det inte finns fuktskador i skolans lokaler på övervåningen i A-huset och i fritidsklubbens lokaler som ligger i källarplan i A-huset. Enligt förslag till beslut förenas förbudet med ett löpande vite på 2 000 000 kr per påbörjad kalendermånad som skol- och fritidsverksamhet bedrivs i lokalerna från och med den 1 januari 2022. Beslutet föreslås fattas med omedelbar verkställighet. **Se bilaga 1.**
- 2. att** till Uppsala kommun genom utbildningsnämnden skicka kommunikering inför beslut om förbud att från och med den 1 januari 2022 bedriva skol- och fritidsverksamhet på Kvarngärdesskolan om inte konstaterade fuktskador i byggnaderna B1, B2, C1, C2 och D sanerats och en ny fuktutredning redovisats och som visar att det inte finns fuktskador i skolans lokaler på övervåningen i A-huset. Enligt förslag till beslut förenas förbudet med ett löpande vite på 500 000 kr per påbörjad kalendermånad som skol- och fritidsverksamhet bedrivs i lokalerna från och med den 1 januari 2022. Beslutet föreslås fattas med omedelbar verkställighet. **Se bilaga 2.**
- 3. att** till Uppsala kommun genom kulturnämnden skicka kommunikering inför beslut om förbud att från och med den 1 januari 2022 bedriva öppen fritidsverksamhet på Kvarngärdets fritidsklubb i A-huset om inte en ny fuktutredning redovisats och som visar att det inte finns fuktskador i lokalerna. Enligt förslag till beslut förenas förbudet med ett löpande vite om 100 000 kr per

påbörjad kalendermånad som verksamhet bedrivs i lokalerna från och med den 1 januari 2022. **Se bilaga 2.**

Ärendet

Omfattande fuktskador har konstaterats på Kvarngårdesskolan vid utredningar år 2016 och april/maj 2021. Skadorna har inte sanerats med hänvisning till att byggnaderna ska rivas och ersättas med en ny skolbyggnad på platsen. Tidsplanen för en evakuering av verksamheten har dock upprepade gånger skjutits fram. Personal har framfört att de upplever hälsobesvär som relateras till vistelsen i lokalerna, främst i C2-byggnaden. Miljöförvaltningen har återkommande sedan 2016 påtalat vikten av en snar sanering av skadorna eller en evakuering från lokalerna. Beslut har fattats om att verksamheten i C2-byggnaden ska flyttas från och med höstterminen 2021. Redovisad tidsplan är att övrig skol- och fritidsverksamhet ska fortsätta i lokalerna fram till höstterminen 2022.

Olägenhet för människors hälsa bedöms föreligga på grund av de konstaterade fuktskadorna och det är därför angeläget att en evakuering från lokalerna eller sanering av skadorna sker så fort som möjligt. Redovisad tidsplan för fortsatt verksamhet i lokalerna under minst ett till läsår bedöms inte acceptabel. Särskild hänsyn måste tas till att det är barn som vistas i lokalerna. Det behöver även säkerställas att det inte finns fuktskador i övervåningen i A-huset och i Kvarngårdets fritidsklubbs lokaler som inte omfattades av fuktutredningen 2021.

Ett beslut om förbud med löpande vite för Uppsala kommun Skolfastigheter AB att upplåta lokalerna för skol- och fritidsverksamhet från och med den 1 januari 2022 samt ett beslut om förbud med löpande vite till Uppsala kommun genom utbildningsnämnden och kulturnämnden att bedriva skol- och fritidsverksamhet i lokalerna från och med den 1 januari 2022 bedöms med hänsyn till ovanstående motiverat.

Innan beslut fattas ska dock en kommunicering enligt 25 § förvaltningslagen. Avsikten är att ärendet sedan tas upp för beslut på miljö- och hälsoskyddsnämnden den 29 september 2021.

Beredning

Ärendet har beretts inom förvaltningen. Flertalet kontakter har sedan 2016 skett både på lednings- och handläggarnivå med Uppsala kommun Skolfastigheter AB, utbildningsförvaltningen, kulturförvaltningen och kommunledningskontorets fasighetsstab vid inspektioner, möten, skrivelser samt mejl- och telefonkontakter. Miljöförvaltningen har under perioden 2016-2021 utfört fem inspektioner på skolan och två inspektioner på fritidsklubben. Den 16 mars 2020 fattades beslut om föreläggande till utbildningsnämnden med krav på skyddsåtgärder som t ex förbättrad städning och översyn av ventilationen. Nytt beslut om föreläggande med vite om förbättrad städning ställdes till utbildningsnämnden den 26 oktober 2020. Den 7 december 2020 skickades en kommunicering om beslut om förbud till utbildningsnämnden att från och med den 1 juli 2021 bedriva skol- och fritidsverksamhet på Kvarngårdesskolan om inte skadorna som tidigare konstaterats sanerats i sin helhet samt en fullständig byggnadsteknisk utredning gjorts för att säkerställa att inga fuktskador förekommer på andra ställen i byggnaderna. Efter samråd med kommunjuristerna fattades sedan istället den 6 maj 2021 ett föreläggande med vite till Uppsala kommun Skolfastigheter AB om en ny byggnadsteknisk utredning med avseende på risken för fuktskador i Kvarngårdesskolans och Kvarngårdets fritidsklubbs lokaler som skulle vara utförd och

redovisad senast den 4 juni 2021 samt krav på att senast den 15 juni 2021 inkomma med en riskbedömning med avseende på risken för elevernas hälsa att vistas i lokalerna och en kostnadsuppskattning för att sanera de konstaterade fuktskadorna. Den nya fuktutredningen ligger tillsammans med utredningen från 2016 som grund för förslaget till förbud att upplåta samt bedriva verksamhet i lokalerna från och med den 1 januari 2022.

Barnperspektivet har vägt tungt vid bedömning av ärendet och förslaget till beslut. Det är viktigt att säkerställa en god och hälsosam inomhusmiljö i kommunens skollokaler.

Ärendet bedöms inte ha konsekvenser sett ur perspektiven för jämställdhet eller näringsliv.

Föredragning

Omfattande fuktskador har konstaterats i ytterväggar och syllar på Kvarngårdesskolan vid utredningar år 2016 och april/maj 2021. Skadorna har inte sanerats av fastighetsägaren Uppsala kommun Skolfastigheter AB med hänvisning till att byggnaderna ska rivras och ersättas med en ny skolbyggnad på platsen. Tidsplanen för en flytt av verksamheterna till tillfälliga ersättningslokaler har upprepade gånger skjutits fram. Personal har framfört att de upplever hälsobesvär som relateras till vistelsen i lokalerna, främst i C2-byggnaden. Miljöförvaltningen har återkommande sedan 2016 påtalat vikten av en snar sanering av skadorna eller en evakuering av verksamheten. Trots detta har åtgärder inte vidtagits. Utbildningsförvaltningen har nu fattat beslut om att evakuera verksamheten från C2-byggnaden från och med höstterminen 2021. Enligt uppgift ska övrig skol- och fritidsverksamhet fortsätta i lokalerna fram till höstterminen 2022.

De skyddsåtgärder som vidtagits i lokalerna, efter att miljö- och hälsoskydds nämnden under år 2020 fattat beslut om förelägganden samt kommunicerat ett beslut om verksamhetsförbud från och med 1 juli 2021, är förbättrad städning och städbarhet, dygnetruntdrift på ventilationen, skapande av övertryck i lokalerna samt utplacering av luftrenare.

Trots de vidtagna skyddsåtgärderna bedöms olägenhet för människors hälsa föreligga på grund av de konstaterade fuktskadorna eftersom de kan befaras påverka inomhusluften negativt och orsaka hälsobesvär hos de som vistas i lokalerna. Det är därför angeläget att en evakuering från lokalerna eller sanering av skadorna sker så fort som möjligt. Det bedöms inte rimligt att skol- och fritidsverksamhet ska fortsätta i lokaler där fuktskador konstaterats i ytterligare minst ett läsår. Särskild hänsyn måste tas till att det är barn som vistas i lokalerna och att de är en extra känslig grupp. Särskilt utsatta är barn med astma och allergier som kan få ökade besvär. Långvarig vistelse i fuktskadade byggnader ökar även risken för uppkomst av astma, särskilt för barn.

Det behöver även säkerställas att det inte finns fuktskador i skollokalerna på övervåningen i A1- och A2-byggnaden, dit delar av verksamheten från C2-byggnaden ska flyttas, samt i Kvarngårdets fritidsklubbs lokaler i samma byggnad. Detta eftersom dessa lokaler inte omfattades av den fuktutredning som gjordes på skolan i våras, trots att krav på detta ställdes i fattat beslut om föreläggande med vite som ställdes till Uppsala kommun Skolfastigheter AB den 5 maj 2021. Klagomål på luftkvaliteten i A-huset framkom vid en inspektion på skolan den 22 april 2021. Klagomål på luftkvaliteten i fritidsklubbens lokaler har även tidigare förekommit. Fritidsklubbens lokaler ligger i källarplan vilket innebär en risk för påverkan av markfukt. Uppreglade

träväggar och limmad plastmatta mot källargolvet ökar risken för fuktskador i lokalerna.

Ett beslut om förbud med löpande vite för Uppsala kommun Skolfastigheter AB att upplåta lokalerna för skol- och fritidsverksamhet från och med den 1 januari 2022 samt ett beslut om förbud med löpande vite till Uppsala kommun genom utbildningsnämnden och kulturnämnden att bedriva skol- och fritidsverksamhet i lokalerna från och med den 1 januari 2022 bedöms med hänsyn till ovanstående motiverat.

Innan beslut fattas ska dock en kommunikering enligt 25 § förvaltningslagen. Avsikten är att ärendet sedan tas upp för beslut på miljö- och hälsoskyddsnämnden den 29 september 2021.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet har inte ekonomiska konsekvenser för miljö- hälsoskyddsnämnden men däremot för Uppsala kommun och Uppsala kommun Skolfastigheter AB. Åtgärder för att förhindra att barn och personal exponeras för fuktskador medför sannolikt minskade samhällskostnader för bland annat sjukvård, sjukskrivningar mm.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2021-08-10
- Bilaga 1. Kommunikering till Uppsala kommun Skolfastigheter AB angående Kvarngårdesskolan och Kvarngårdets fritidsklubb enligt 25 § förvaltningslagen daterad 2021-08-10
- Bilaga 2. Kommunikering till Uppsala kommun genom utbildningsnämnden och kulturnämnden angående Kvarngårdesskolan och Kvarngårdets fritidsklubb enligt 25 § förvaltningslagen daterad 2021-08-10

Miljöförvaltningen

Anna Nilsson
Förvaltningsdirektör

Handläggare
Anna-Karin Niemi
018- 727 43 21
anna-karin.niemi@ uppsala.se

Datum 2021-08-10
Diarienummer 2019-009043- HS

Uppsala Kommun Skolfastigheter AB
Salagatan 18A
753 30 Uppsala

Kommunicering angående Kvarngårdesskolan och Kvarngårdets fritidsklubb enligt 25 § Förvaltningslagen (2017:900)

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har för avsikt att fatta beslut om förbud för Uppsala kommun Skolfastigheter AB med organisationsnummer 556911-0751 att från och med den 1 januari 2022 upplåta byggnaderna A1, A2, B1, B2, C1, C2 och D tillhörande nuvarande Kvarngårdesskolan och Kvarngårdets fritidsklubb på fastigheten Kvarngärdet 1:20 och Kvarngärdet 31:1 för skol- och fritidsverksamhet om inte rekommenderade åtgärder för att åtgärda konstaterade fuktskador genomförs i sin helhet, enligt skadeutredning utförd av Polygon/AK med rapportdatum 25 maj 2021:

Hus B1, B2, C1, C2 samt D:

- Trästomme friläggs från golvnivå till fönsterbröstning.
- Träsyllar byts ut samt utanpåliggande vindavledande skiva. Detta innebär att samtliga korta regler (upp till underkant fönster) demonteras.
- Murtuggor/bruktuggor knackas bort.
- Bärande stående träreglar (mellan fönster) kontrolleras med avseende på mikrobiell tillväxt och missfärgningar. Eventuell sanering kan utföras genom mekanisk bearbetning såsom blästring, slipning eller hyvling.
- Ett varv med lecablock muras och ny stålsyll/reglar installeras.
- Ny vind-/fukttät duk/skiva installeras.
- Där det förekommit tidigare läckage samt där tecken på läckage (ovan fönsterbröstning) förekommer ska konstruktionen friläggas och eventuellt skadade material åtgärdas genom utbyte alt. mekanisk sanering.
- Fuktskador i yttertak ska åtgärdas.

Förbudet för byggnad A1 och A2 gäller tills en byggnadsteknisk undersökning med avseende på risken för fuktskador redovisats och som visar att det inte föreligger några mikrobiella skador eller kemiska emissioner på grund av nedbrytning av mattlim/mattor i trä- och metallslöjdsalen (rum 121), i musiksalen (rum 123) samt i angränsande lokaler på samma våningsplan i byggnaden samt i fritidsklubbens lokaler.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden avser att fatta beslutet med omedelbar verkställighet, det vill säga att beslutet ska gälla även om det överklagas, och förena det med ett löpande vite om 2 000 000 kr per påbörjad kalendermånad som skol- och fritidsverksamhet bedrivs i lokalerna från och med den 1 januari 2022.

Beslutet kommer att fattas med stöd av 2 kap. 3 och 7 §§, 9 kap. 3 och 9 §§ samt 26 kap. 9, 14, 22 och 26 §§ miljöbalken samt 4 § i Lag om viten.

Innan beslut kan fattas ska kommunikering ske enligt 25 § förvaltningslagen. Ni får nu möjlighet att senast den **9 september 2021** inkomma till miljöförvaltningen med ett skriftligt yttrande.

Kontaktuppgifter:

E-post: miljöförvaltningen@uppsala.se

Postadress:
Uppsala kommun
Miljöförvaltningen
753 75 Uppsala

Bakgrund

Miljöförvaltningen har handlagt flera tillsynsärenden enligt miljöbalken på Kvarngårdesskolan de senaste åren. I december 2016 tog miljöförvaltningen emot en rapport från en fuktbesiktning som utförts på skolan av Bjerking AB.

Av rapporten, som var upprättad i juni 2016, framgår att Bjerking AB har på uppdrag av Uppsala kommun Skolfastigheter AB utfört en statusbesiktning avseende fukt i befintliga skolbyggnader tillhörande Kvarngårdesskolan på fastigheten Kvarngärdet 1:20, Thunmansgatan 47 i Uppsala. I uppdraget ingår platsbesök med okulärbesiktning och provtagning av material samt fuktmätning.

Slutsatsen i rapporten var att mikrobiella skador påträffades i utfackningsväggar vilket borde åtgärdas genom att byta ut skadat material och bygga upp nya väggar. I samband med detta borde även väggsyllen bytas ut. Samtliga äldre fönsterpartier som inte redan var utbytta borde också bytas ut och på sikt borde även taken läggas om med ny papp. Äldre våtutrymmen borde också bytas ut och ventilationen i hela skolan borde ses över och justeras in ordentligt.

Besiktningen av Kvarngårdesskolan visade på pågående fuktskador. Med hjälp av till synes rimliga åtgärder borde dock en god inomhusmiljö kunna upprättas och/eller bibehållas i hela skolan. Skadorna ansågs inte vara tillräckligt omfattande för att motivera rivning av byggnaderna. Nuvarande verksamhet och fortsatt användning av lokalerna borde kunna fortlöpa även om ett visst behov av renovering förelåg, enligt rapporten.

Vidare står i Bjerking's rapport 2016 att: *"Fritidsklubben på källarplan har träpanel monterad mot källarvägg i sydlig riktning. Detta anses som en riskkonstruktion ur fuktsynpunkt. I entrén till fritidsklubben ligger klinker. Lokalt runt entrén uppmättes höga fuktvärden (110-130) på golvet. Toaletter i fritidsklubben uppvisar något förhöjda fuktvärden och viss avvikande lukt. Under tvättställ noterades släpp i putsen på ett ställe."*

I december 2016 efterfrågade miljöförvaltningen en tids- och åtgärdsplan med anledning av de konstaterade fuktskadorna. I april 2017 meddelade Skolfastigheter att det fanns en beställning på utökning av nuvarande verksamhet vilket kunde innebära att vissa byggnader kunde komma att rivras och/eller byggas om och ut.

Bjerking AB har på uppdrag av Skolfastigheter genomfört luftprover, bland annat i december 2016 som inte visade på avvikande värden. Miljöförvaltningen har dock framfört att luftprover inte kan användas för att dra slutsatser om hälsorisker för de som vistas i lokalerna. Bjerking AB framförde även i rapporten från luftmätningen att *vid den tidigare utförda fuktbesiktningen påträffades mikrobiella skador i träregelväggarna med bedömningen att skadat material bör bytas ut och nya väggar byggs upp. Bjerking's bedömning angående åtgärder av mikrobiella skador kvarstår.*

I april 2018 meddelade Skolfastigheter att skolan planerades rivras efter cirka två år.

I september 2019 meddelade Skolfastigheter igen att beslut fattats att skolans skulle rivras och en ny skulle byggas. Skolfastigheter menade då att de inte kunde motivera några större åtgärder i den befintliga skolan, till exempel byte av syll, med anledning av detta.

I januari 2020 gjorde miljöförvaltningen återigen en inspektion på skolan. Rektorn framförde att det fortfarande saknades en tidsplan för evakuering från lokalerna. Skolans ledning bedömde inte att en flytt skulle ske under år 2020. Miljöförvaltningen framförde igen att åtgärder måste vidtas så snart som möjligt, antingen genom sanering av fuktskadorna eller genom att evakuera verksamheten.

Enligt uppgift från skolan vid inspektionen i januari 2020 var det två personal som upplevt/upplever hälsobesvär vid vistelse i C2-byggnaden. En hade dock slutat. Den andra läraren jobbade inte längre i C-byggnaden. Skolan hade inte undersökt hur eleverna mår och hade inte gått ut med information om fuktskadorna till elevernas vårdnadshavare. Skolan hade inte heller vidtagit några skyddsåtgärder som till exempel förbättrad städning eller säkerställt att ventilationen fungerade tillfredsställande för att minska mängden partiklar och andra föroreningar i inomhusluften. Vid den OVK-besiktning som gjordes den 14 januari 2019 på skolan var sex av åtta ventilationssystem underkända. Det dröjde mer än ett år innan en ombesiktning med godkänt resultat gjordes.

Miljöförvaltningen har flera gånger påpekat att personbelastningsritningarna inte stämmer överens med uppmätta luftflöden i B-huset som rymmer undervisningssalar, med risk för att fler personer samtidigt vistas i lokalerna än vad ventilationen är anpassad för. Först i oktober 2020 inkom uppdaterade ritningar så att verksamheten kan dimensionera den faktiska personbelastningen utifrån ventilationen.

I februari 2020 meddelade både Skolfastigheter och skolans rektor att en evakuering av Kvarngårdesskolan skulle ske efter vårterminen 2021 (juni 2021).

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade den 16 mars 2020 om föreläggande med krav på att utbildningsnämnden skulle vidta skyddsåtgärder som bland annat utökad städning, förbättrad städbarhet och översyn av ventilationen på skolan för att minska risken för hälsobesvär för de som vistas på skolan fram till den planerade evakueringen. Den 22 april 2020 gjordes en ny inspektion på skolan för att följa upp föreläggandet. Vid inspektionen konstaterades att flera av de ställda kraven inte uppfyllts vilket påtalades till verksamheten.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade den 26 oktober 2020 att förelägga utbildningsnämnden med vite om att utöka städningen på skolan. Den 2 november 2020 inkommer skolan med uppdaterade städrutiner som överensstämmer med ställda krav.

Den 20 november 2020 informerar skolans rektor miljöförvaltningen om att Uppsala kommuns kommunledningskontor meddelat att skolan ska fortsätta i nuvarande lokaler även under höstterminen 2021.

Den 7 december 2020 uppgav Skolfastigheters förvaltare att de anlitat AK-konsult för att ta fram ett åtgärdsförslag utifrån Bjerking's tidigare inomhusmiljöutredning och rapport 2016.

Den 7 december 2020 skickades en kommunicering till utbildningsnämnden om att miljö- och hälsoskyddsnämnden hade för avsikt att fatta beslut om verksamhetsförbud från och med den 1 juli 2021 om inte de konstaterade skadorna sanerades i sin helhet och en byggnadsteknisk utredning skedde för att säkerställa att inga nya skador uppkommit. Synpunkter på kommuniceringen skulle meddelas miljöförvaltningen senast den 18 december 2020.

Den 11 december och den 17 december 2020 hölls möten med representanter för miljöförvaltningen, kommunledningskontoret, utbildningsförvaltningen och Skolfastigheter med anledning av kommuniceringen. På mötet den 11 december 2020 framkom att tänkt evakuering av skolan till moduler var försenad då upphandlingen av modulerna hade blivit överklagad. Ärendet låg enligt uppgift hos Förvaltningsrätten i Uppsala där handläggningstiden kan vara upp till nio månader. Förhoppningen var att kunna evakuera skolan till moduler den 1 januari 2022, men tidsplanen kunde inte garanteras. Någon alternativ evakueringsplan till andra befintliga lokaler inom kommunen till höstterminen 2021 fanns inte.

På mötet den 17 december framkom att planerade åtgärder på skolan var att skapa övertryck i samtliga byggnader för att minska risken för emissioner från de fuktskadade väggarna till inomhusluften samt utplacering av luftrenare. Miljöförvaltningen ställde frågan hur länge man generellt kan ha övertryck utan att riskera nya skador, eftersom man riskerar att trycka ut fuktig luft i väggarna. Svaret inkom den 18 december 2020 till miljöförvaltningen från AK-konsult via Skolfastigheter att *"i en sådan här skolbyggnad med förmodad liten isolermängd så behöver detta inte betyda speciellt stora problem då det i så fall även innebär stort värmeläckage. Generellt är det även små fukttillskott i skolor. Slutligen beror det ju på en*

mängd andra faktorer såsom, hur otät byggnaden är, hur kall och lång vintern blir samt vilken verksamhet som bedrivs och fuktillskott m.m.”

Det meddelades också att luftflödesmätningar skulle utföras i samtliga rum på skolan, vilket miljöförvaltningen tidigare ställt krav på i beslut om förläggande i mars 2020, men som inte utförts.

Rektorn på skolan hade den 17 december 2020 fått respons av personal gällande de luftrenare som ställts ut att de första indikationerna tyder på en bättre inomhusmiljö men att det fortfarande fanns individer som upplevde att hälsoproblem kvarstod.

Den 18 december 2020 mottog miljöförvaltningen ett skriftligt svar på kommunikeringen.

I svaret stod att ”för att sanera ytterväggar och syll krävs stora ingrepp för stora kostnader. I ett tidigare skede har beslut tagits att riva skolbyggnaderna för att sedan bygga en ny skola på samma plats. Verksamheten skall under produktion av den nya skolan evakueras till moduler. En upphandling av moduler har påbörjats av Skolfastigheter, tyvärr har denna upphandling blivit överprövad och ärendet ligger nu hos Förvaltningsrätten. Det är känt sedan tidigare att Förvaltningsrätten kan ha en handläggningstid på upp till 9 månader vilket innebär att tänkt evakuering av skolan inte kan garanteras till den 1 januari 2022. Det är dock givetvis målet. Skolfastigheter kontaktar Förvaltningsrätten veckovis för att trycka på. Någon alternativ evakuering för HT 2021 finns inte i Utbildningsförvaltningens befintliga lokaler.”

Sammanfattningsvis var de skyddsåtgärder som man planerade att vidta att placera ut luftrenare, genomföra en luftflödesmätning (innan den 31 januari 2021) för att säkerställa att ventilationen fungerade på avsett sätt och sätta byggnader i övertryck. Att sätta lokalerna i övertryck planerades till den 22-23 december 2020. Tidigare vidtagna åtgärder efter krav från miljöförvaltningen är att ventilationen ska vara påslagen dygnet runt samt utökad städning.

Enligt inkommet svar till miljöförvaltningen den 18 december 2020 fanns det även då sex luftrenare utställda i byggnad C2. Ytterligare 25 stycken luftrenare skulle i samråd med verksamheten placeras ut i de byggnader som har konstaterade fuktskador.

Miljöförvaltningen har fått kännedom om att det finns elever på skolan som har hälsobesvär som kan vara kopplade till skolans inomhusmiljö. Miljöförvaltningen har även den 7 december 2020 tagit del av skolans felanmälan i november 2020 till Skolfastigheter gällande symptom på bristande inomhusmiljö i C2-byggnaden och hälsopåverkan hos mellan 7-10 personal.

Den 29 januari 2021 tog miljöförvaltningen emot en besöksrapport och luftflödesrapporter där det framgår vilka byggnader som är satta i övertryck, upprättad av Upplands EnergiEntreprenad AB, gällande besök på skolan den 14 januari 2021. I rapporten framgår att ”vi har skapat övertryck i B1, C1-C2, D-E. Flödesmätning utförd på respektive system/aggregat samt mätt delflöden i utrymmen tillhörande luftbehandlingssystemen.

Övertrycket skiljer sig lite mellan systemen då det är ganska svårt att lägga systemen exakt på en procentsats. Idag ligger värdena mellan 10-18% övertryck”

Slutsatser och rekommendationer enligt Upplands EnergiEntreprenad AB:

”System LB04 i A1 huset fungerar inte riktigt som det ska, tror att det är problem med någon temperaturgivare ev schuntmotor som inte regler ut någon värme till aggregatet vilket leder till att LB04 inte varvar upp vid behov. Det behövs någon som ser över styrutrustningen för att kunna gå vidare med att justera fullflöden på LB04.” Enligt Skolfastigheter är det idrottshallen som försörjs av LB04.

Den 6 april 2021 kommunicerade miljö- och hälsoskyddsnämnden att vi hade för avsikt att fatta beslut om att Skolfastigheter skulle låta göra en ny byggnadsteknisk utredning av golv-, vägg- och takkonstruktioner med avseende på förekomst av fukt och mikrobiell tillväxt i byggnader som nyttjas av Kvarngårdesskolans elever samt Kvarngårdets fritidsklubb på fastigheterna Kvarngärdet 1:20 och Kvarngärdet 31:1.

Utredningen skulle genomföras av en sakkunnig, oberoende med en dokumenterad kompetens och erfarenhet av fuktskador och andra brister av inomhusmiljö samt erfarenhet av innemiljöutredningar av byggnader. Den byggnadstekniska utredaren skulle ha kännedom om samtliga byggnadstekniska brister, fuktskador och mikrobiell tillväxt som konstaterades i Bjerkinges fuktbesiktning (2016-06-15). Utredaren skulle ta hänsyn till dessa konstaterade skador som uppmärksammades 2016, utreda skadornas omfattning och utbredning samt även utreda risken för fuktskador på andra ställen i byggnaderna där det bedömdes finnas en risk för fuktskador med hänsyn till byggnadskonstruktionen.

Utredningen skulle sammanställas och redovisas i en skriftlig rapport med förslag på åtgärder för att undanröja konstaterade fuktskador och mikrobiell tillväxt för att undanröja risk för elevers hälsa att vistas i husen och redovisas till miljöförvaltningen senast den 4 juni 2021.

Senast den 15 juni 2021 skulle även en skriftlig riskbedömning med avseende på risken för elevers hälsa att vistas i lokalerna lämnas in till miljöförvaltningen. Bedömningen skulle utgå både ifrån att skolans elever har, eller kan utveckla, hälsobesvär kopplat till skolans inomhusmiljö med hänsyn till vad som redan är känd problematik i husen samt eventuella nya uppmärksammade skador. I riskbedömningen skulle utöver Skolfastigheter även skolans rektor, biträdande rektorer och skolhälsovården som t.ex. skolläkare och skolsköterska medverka.

Den 15 juni 2021 skulle även en kostnadsuppskattning för att sanera konstaterade skador för att undanröja risk för elevers hälsa att vistas i husen redovisas till miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Den 6 maj 2021 expedierades beslutet och fattades med omedelbar verkan, d.v.s. även om det överklagades samt förenades med vite. Utredning, riskbedömning samt kostnadsuppskattning inkom inom rätt tid. Dock saknas en redovisning kring golv-, vägg- och takkonstruktioner med avseende på förekomst av fukt och mikrobiell tillväxt i byggnaden A gällande trä- och

metallslöjd, musiksäl och fritidsklubben. Miljö- och hälsoskydds nämnden saknar därför underlag för att ta ställning till om vistelse kan ske i dessa utrymmen utan risk för elevernas hälsa.

Enligt den sakkunnige konsultens bedömning (Polygon AK, 25 maj 2021) visar den byggnadstekniska undersökningen *på generella mikrobiella skador i ytterväggar med trästomme innanför skalmur, främst konstaterat på träsyllar men även på vindavledande skivor (GU).*

Det förekommer dels synliga mögelskador (okulärt bedömt) i merparten av öppnade ytterväggar, dels i 14 av 17 analyserade materialprover av träsyllar som påvisar *förhöjda-/kraftigt förhöjda* halter mikroorganismer (dvs. bedöms som mikrobiell skada).

I rapporten går vidare att läsa att i *byggnad A (matsal/gymnastik) har samtliga väggar under fönster i matsalen tidigare renoverats pga. fuktskador (enligt personal). Lokalt har även vissa delar av ytterväggar renoverats i t.ex. C2, detta har dock inte lyckats så väl då nya mögelskador noteras på t.ex. insida GU skivor.*

Yttertaken är låglutande tak med takstolar av trä och vindsbjälklag med trästomme, plastfolie och mineralull. Tilläggsisolering har skett med lösull vilket innebär att isolermängden idag är väl tilltagen, bedömd tjocklek ca 600-700 mm. Plastfolien är uttjänt (ej åldersbeständig) vilket bedömningsvis innebär relativt omfattande luftläckage. Detta innebär en större risk för kondensbildning, pga. övertrycket som injusterats, vid kall väderlek kontra om ursprunglig isolertjocklek varit kvar.

Sammantagen bedömning av konsulten är att omfattande fuktskador förekommer i framförallt nederkant ytterväggar. Det finns idag en vedertagen koppling mellan fuktskador och en ökad frekvens av klagomål på inomhusmiljön och konsultens erfarenhet av tidigare utredningar är att dessa typer av mikrobiella skador i större utsträckning korrelerar med klagomål på till exempel huvudvärk, problem med hals och ögon (slemhinnor) och hudutslag. Framförallt är det individer med större känslighet (till exempel allergiker/astmatiker) som uppger störst problem.

I aktuellt fall har mestadels av klagomålen framförts i byggnad C2, dock bedöms skadorna baserat på provtagningen vara relativt likvärdiga även i de övriga byggnaderna B1, B2, C1 och D enligt rapporten. Byggnaderna som urskiljer sig något till det bättre är bedömningsvis A samt B3. I A har skadade träväggar åtgärdats samt i B3 förekommer andra typer av konstruktioner.

Totalt har 43 provhål utförts/kontrollerats i ytterväggar runt om i byggnaderna varav det i 15 av provhålen okulärt bedömts förekomma synliga mögelskador och materialprover från dessa har därför inte skickats in. 18 materialprover har skickats in till Eurofins Pegasus laboratorium för mikroskopiering där analyserna påvisar *förhöjda/kraftigt förhöjda* halter mikroorganismer i 14 av dessa.

Enligt utbildningsförvaltningen kommer byggnad C2 att evakueras till hösten 2021. Dock är konsultens bedömning att skadorna baserat på provtagningen är relativt likvärdiga även i de övriga byggnaderna B1, B2, C1 och D, enligt rapporten.

Med anledning av ställt krav på en redovisning av en kostnadsuppskattning för att sanera de konstaterade skadorna för att undanröja risk för elevers hälsa att vistas på skolan har Skolfastigheter den 15 juni 2021 inkommit med en erhållen offert från ett företag som uppskattat kostnaden till 13 500 000 kr.

Motivering

De båda fuktutredningarna som gjorts på skolan år 2016 och 2021 visar på att det finns omfattande fuktskador i ytterväggarna i byggnaderna B1, B2, C1, C2 och D. Olägenhet för människors hälsa bedöms därmed föreligga.

För hus A saknas en fuktutredning av undervisningssalarna trä- och metallslöjd (121) och musikal (123) som ligger på övervåningen i byggnaden samt av fritidsklubbens lokaler som ligger i källarplanet vilket gör att miljö- och hälsoskyddsnämnden saknar underlag för att ta ställning till om undervisning och fritidsverksamhet kan ske i dessa utrymmen utan risk för barnens hälsa. Enligt uppgift kommer trä- och metallslöjd (121) och musikal (123) göras om till klassrum för blivande åk 2 till hösten 2021 på grund av evakueringen från C2-bgggnaden. Bjerking AB konstaterade i sin rapport 2016 att fritidsklubben har en riskkonstruktion ur fuktsynpunkt. Klagomål på luftkvaliteten i A-huset framkom vid en inspektion på skolan den 22 april 2021. Klagomål på luftkvaliteten i fritidsklubbens lokaler har även tidigare förekommit. Fritidsklubbens lokaler ligger i källarplan vilket innebär en risk för påverkan av markfukt. Uppreglade träväggar och limmad plastmatta mot källargolvet ökar risken för fuktskador i lokalerna. Förhöjd fuktindikering mot klinkergolvet i fritidsklubbens entré och mot delar av plastmattan i allrummet har konstaterats vid tidigare inspektioner på fritidsklubben. Det har tidigare inträffat en översvämning i anslutning till lokalerna och avvikande lukter har tidigare noterats.

Med hänsyn till försiktighetsprincipen ska de som bedriver en verksamhet utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa. Dessa försiktighetsmått skall vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa. Det är enligt miljöbalken de som bedriver eller vidtar en åtgärd som är skyldiga att vid tillsyn visa att de förpliktelser som följer av hänsynsreglerna i miljöbalken iakttas.

Eftersom det finns ett känt samband mellan fuktskador och hälsobesvär bör fukt- och mikrobiella skador alltid åtgärdas så snart som möjligt. Detta har inte skett och tidsplanen för evakuering har upprepade gånger skjutits framåt, nu senast redovisad till höstterminen 2022. (enligt inlämnad riskbedömning 15 juni 2021).

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att det är rimligt att kräva att barn och personal skyndsamt evakueras från lokalerna och inte vistas i lokaler med fuktskador i ytterligare minst ett läsår.

De skyddsåtgärder på skolan som vidtagits under år 2020-2021 till följd av miljö- och hälsoskyddsmyndighetens krav är bra och borde ha vidtagits så snart skadorna i byggnaderna blev kända. Skyddsåtgärderna bedöms dock inte som tillräckliga för att undanröja risken för olägenheter för människors hälsa eftersom skadorna i byggnaderna fortfarande finns kvar.

Vidare är det känt att barn och personal i skolan har hälsorelaterade besvär som kan kopplas till brister i inomhusmiljön på skolan. Miljö- och hälsoskyddsmyndigheten bedömer också att det kan finnas viss risk med att sätta skolbyggnader i övertryck under en längre period, då det kan finnas en risk för nya fuktskador på grund av konvektion.

Exakt vad eller vilka ämnen, som medför hälsopåverkan är i dag okänt. De kemiska ämnen som kan mätas i rumsluft i skadade lokaler ligger i princip alltid flera tiopotenser under gällande gränsvärden för arbetsmiljö. Sannolikt finns någon form av cocktaileffekt, där låga koncentrationer av flera olika ämnen och partiklar samverkar. Exakt hur dessa effekter ser ut är okänt för forskarna, mycket beroende av den väldiga mångfald ämnen och organismer som kan ha påverkan på inomhusmiljön. Dos-respons samband förekommer inte i diskussioner om inomhusmiljö. Det finns helt enkelt för många parametrar och inte tillräckligt känslig mätutrustning. (Polygon AK, 2018-04-05)

Enligt Arbets- och miljömedicin (AMM) på Region Uppsala bör åtgärder och/eller evakuering vid fuktskadade lokaler där barn vistas ske så snart som möjligt, dock senast inom sex månader till ett år beroende på vad som framkommer vid den riskbedömning som ska göras efter att skadorna konstaterats. Läkare kan bedöma om åtgärder behöver vidtas tidigare för enskilda individer.

Att fuktnivåerna vid undersökningstillfället i maj 2021 i endast i ett av provhålen (YV21) uppmätte över kritiska nivåer riskerar enligt miljöförvaltningens bedömning att försämrats under hösten och vintern med normalt mer nederbörd än under sommarhalvåret. Enligt Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd, 6:53 är exempel på fuktkällor som har betydelse för fukttillståndet i byggnadsdelarna:

- nederbörd,
- luftfukt, utomhus och inomhus,
- vatten i mark (vätskefas och ångfas) samt på mark,
- byggfukt,
- vatten från installationer m.m.,
- fukt i samband med rengöring

Detta även då konsultens yttrande är att uppfuktning av organiskt material i byggnaden skulle kunna orsakas av utifrån kommande vatten som fuktar upp grundmuren och att fukten suges upp i konstruktionen.

Att regelbundet vistas i byggnader med fuktproblem kan utgöra en olägenhet för människors hälsa. Risken för luftvägsinfektioner och besvär i övre och nedre luftvägarna, som hosta och väsande andning kan öka. Personer som har astma kan få mer besvär och personer med allergi kan påverkas negativt. Även personer utan allergi kan påverkas negativt i byggnader med

fuktskador ([Fukt och mikroorganismer — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se)) Idag finns i genomsnitt tre barn med astma och fyra barn med allergisk snuva i en skolklass med 30 barn. (källa: *Allergi i skola och förskola, Socialstyrelsen 2013*). Barn och ungdomar har skolplikt och tillbringar en stor del av sin tid i skolan. Skolans inomhus- och utomhusmiljö är därför viktig för barnens hälsa och välbefinnande.

Hälsopåverkan kan även ses lång tid efter att fukten har torkat ut om de skadade materialen finns kvar i lokalerna, något som indikerar att det inte är fukten i sig som har negativ inverkan utan de material som blivit påverkat av fukten. (Polygon/AK, 2018-04-05)

Med hänsyn till risken för hälsobesvär för de barn och personal som vistas i lokalerna är det viktigt att åtgärder vidtas så snart som möjligt för att antingen evakuera verksamheterna, eller sanera de konstaterade skadorna. På grund av den redovisade svårigheten att anordna evakueringslokaler för samtliga elever sätts dock tidpunkten för när förbudet börjar gälla till den 1 januari 2022. En rimlighetsavvägning har gjorts enligt 2 kap. 7§ miljöbalken. Vikten av skyndsamma åtgärder för att undanröja risken för olägenhet för människors hälsa för de som vistas i lokalerna motiverar att beslutet förenas med löpande vite.

Under den kvarstående tid som verksamhet i lokalerna ska bedrivas vill miljö- och hälsoskyddsmyndigheten betona vikten av att det finns rutiner för att säkerställa att ventilation och städning fungerar tillfredsställande, att lokalerna är satta i övertryck och att ventilationen är påslagen dygnet runt. Fastställda rutiner behöver även finnas och följas för vilka åtgärder som ska vidtas om elever eller personal upplever hälsobesvär som relateras till vistelsen i lokalerna.

I inlämnad riskbedömning utförd av Skolfastigheter tillsammans med skolans ledning och skolhälsovård medges det att det finns vetenskapligt stöd för samband mellan påvisade fuktskador och ökad förekomst av luftvägs- eller allmänsymptom men att risken teoretiskt borde vara liten att skadorna påverkar inomhusmiljön då fuktskadorna är placerade i yttervägg mot kalla sidan. Miljöförvaltningen delar inte denna bedömning med tanke på rapporterade hälsoproblem hos flera av personalen samt konsultens yttrande att även de övriga byggnaderna B1, B2, C1 och D har likvärdiga skador som C2. Sammantagen bedömning av Polygon/AK är att omfattande fuktskador förekommer i framförallt nederkant ytterväggar i byggnaderna B1, B2, C1, C2 och D och att det idag finns en vedertagen koppling mellan fuktskador och en ökad frekvens av klagomål på inomhusmiljön. Erfarenheten från tidigare utredningar av konsulten är att dessa typer av mikrobiella skador i större utsträckning korrelerar med klagomål på t.ex. huvudvärk, problem med hals och ögon (slemhinnor) och hudutslag. Framförallt är det individer med större känslighet (tex. allergiker/astmatiker) som uppger störst problem.

Enligt miljöbalken ska åtgärder vidtas så fort det föreligger risk för olägenhet för människors hälsa. Vidtagna skyddsåtgärder anser miljöförvaltningen endast ska ske under en begränsad tid varför det anses motiverat med en evakuering från lokalerna, så länge konstaterade skador finns kvar i lokalerna, senast den 1 januari 2022.

Lagstöd

Enligt miljöbalkens hänsynsregler ska alla som bedriver en verksamhet utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Dessa försiktighetsmått skall vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Enligt miljöbalken 26 kap. 9 § får en tillsynsmyndighet i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att balken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska följas.

Enligt miljöbalken 9 kap. 9 § ska lokaler för allmänna ändamål, t ex skolor och fritidsverksamheter, brukas på ett sådant sätt att olägenhet för människors hälsa inte uppkommer. Ägare eller nyttjanderättshavare till berörd egendom ska vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att hindra uppkomsten av eller undanröja olägenheter för människors hälsa.

Med olägenhet för människors hälsa avses enligt miljöbalken 9 kap. 3 § en störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt och som inte är ringa eller helt tillfällig. Särskild hänsyn ska tas till personer som är något känsligare än normalt, till exempel barn och allergiker.

Enligt miljöbalken 26 kap. 14 § får ett förbud förenas med vite och enligt 26 kap. 26 § får tillsynsmyndigheten bestämma att dess beslut ska gälla omedelbart även om det överklagas.

Som vägledning vid bedömning av om fukt och mikroorganismer kan utgöra olägenhet för människors hälsa finns Folkhälsomyndigheten [Allmänna råd om fukt och mikroorganismer, FoHMFS 2014:14](#).

Vid bedömningen bör tas hänsyn till om:

- det förekommer synlig mikrobiell växt och/eller mikrobiell lukt i bostadsrum eller lokaler för allmänna ändamål
- mikroorganismer eller mikrobiell lukt befaras spridas från byggnadskonstruktionen eller från till exempel källare, grund eller vind, till bostadsrum eller andra rum där människor vistas stadigvarande
- fuktskador inte åtgärdas och detta innebär en risk för att mikroorganismer kan växa till
- fuktskador har åtgärdats bristfälligt, till exempel vid uttorkning och utbyte av mikrobiellt angripet material.

Eftersom de specifika sambanden mellan mikrobiella faktorer och hälsoeffekter inte är kända finns ännu inga hälsobaserade riktvärden för acceptabla nivåer av mikrobiella exponeringar. (www.folkhalsomyndigheten.se 2021-06-22)

Avgift

Miljöförvaltningen kommer att ta betalt för handläggningen av ärendet enligt av kommunfullmäktige fastställd taxa. Ni kommer senare att få ett beslut om avgift för nedlagd tid i ärendet innan fakturan går ut. Avgiften är för närvarande 1210 kronor per timme handläggningstid.

Bilaga

Skadeutredning Polygon AK (2021-05-25)

Kopia till:

Uppsala kommun utbildningsförvaltningen
utbildningsforvaltningen@ uppsala.se

Uppsala kommun kulturförvaltningen
kulturförvaltningen@ uppsala.se

Uppsala kommun Kommunledningskontoret Fastighetsstab
kommunledningskontoret@ uppsala.se

Handläggare
Anna-Karin Niemi
018- 727 43 21
anna-karin.niemi@ uppsala.se

Datum
2021-08-10

Diarienummer
2019-009043- HS

Uppsala kommun genom
utbildningsnämnden och
kulturnämnden
753 75 Uppsala

Kommunicering angående Kvarngårdesskolan och Kvarngårdets fritidsklubb enligt 25 § Förvaltningslagen (2017:900)

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har för avsikt att fatta följande beslut:

1. Förbjuda Uppsala kommun genom utbildningsnämnden, organisationsnummer 212000-3005, att från och med den 1 januari 2022 bedriva skol- och fritidshemsverksamhet i byggnaderna A1, A2, B1, B2, C1, C2 och D tillhörande nuvarande Kvarngårdesskolan på fastigheterna Kvarngärdet 1:20 och Kvarngärdet 31:1.

Förbudet gäller för byggnaderna B1, B2, C1, C2 och D så länge konstaterade fuktskador enligt skadeutredning utförd av Polygon/AK med rapportdatum 25 maj 2021 kvarstår och tills samtliga rekommenderade åtgärder enligt rapporten (s. 19) för att eliminera fuktskadorna är utförda.

Förbudet för byggnad A1 och A2 gäller tills en byggnadsteknisk undersökning med avseende på risken för fuktskador redovisats och som visar att det inte föreligger några mikrobiella skador eller kemiska emissioner på grund av nedbrytning av mattlim/mattor i trä-och metallslöjdsalen (rum 121) och i musiksalen (rum 123) samt i angränsande lokaler på samma våningsplan.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden avser att fatta beslut om att förena förbudet med ett löpande vite om 500 000 kr per påbörjad kalendermånad som verksamhet bedrivs i lokalerna från och med den 1 januari 2022.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden avser att fatta beslutet med omedelbar verkställighet, det vill säga att beslutet gäller omedelbart även om det överklagas.

2. Förbjuda Uppsala kommun genom kulturnämnden, organisationsnummer 212000-3005, att från och med den 1 januari 2022 bedriva öppen fritidsverksamhet i

Kvarngärdets fritidsklubbs lokaler i byggnaden A1 och A2 på fastigheten Kvarngärdet 31:1.

Förbudet gäller tills en byggnadsteknisk undersökning med avseende på risken för fuktskador redovisats och som visar att det inte föreligger några mikrobiella skador eller kemiska emissioner på grund av nedbrytning av mattlim/mattor i fritidsklubbens lokaler.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden avser att fatta beslut om att förena förbudet med ett löpande vite om 100 000 kr per påbörjad kalendermånad som verksamhet bedrivs i lokalerna från och med den 1 januari 2022.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden avser att fatta beslutet med omedelbar verkställighet, det vill säga att beslutet gäller omedelbart även om det överklagas.

Besluten kommer att fattas med stöd av 2 kap 3 och 7 §§, 9 kap 3 och 9 §§ samt 26 kap 9, 14, 22 och 26 §§ miljöbalken samt 4 § i Lag om viten.

Innan beslut kan fattas ska kommunikering ske enligt 25 § förvaltningslagen. Ni får nu möjlighet att senast den **9 september 2021** inkomma till miljöförvaltningen med ett skriftligt yttrande.

Kontaktuppgifter:

E-post: miljöförvaltningen@ uppsala.se

Postadress:
Uppsala kommun
Miljöförvaltningen
753 75 Uppsala

Bakgrund

Miljöförvaltningen har handlagt flera tillsynsärenden enligt miljöbalken på Kvarngärdesskolan de senaste åren. I december 2016 tog miljöförvaltningen emot en rapport från en fuktbesiktning som utförts på skolan av Bjerking AB.

Av rapporten, som var upprättad i juni 2016, framgår att Bjerking AB har på uppdrag av Uppsala kommun Skolfastigheter AB utfört en statusbesiktning avseende fukt i befintliga skolbyggnader tillhörande Kvarngärdesskolan på fastigheten Kvarngärdet 1:20, Thunmansgatan 47 i Uppsala. I uppdraget ingår platsbesök med okulärbesiktning och provtagning av material samt fuktmätning.

Slutsatsen i rapporten var att *mikrobiella skador påträffades i utfackningsväggar vilket borde åtgärdas genom att byta ut skadat material och bygga upp nya väggar. I samband med detta*

borde även väggsyllen bytas ut. Samtliga äldre fönsterpartier som inte redan var utbytta borde också bytas ut och på sikt borde även taken läggas om med ny papp. Äldre våtutrymmen borde också bytas ut och ventilationen i hela skolan borde ses över och justeras in ordentligt.

Besiktningen av Kvarngårdesskolan visade på pågående fuktskador. Med hjälp av till synes rimliga åtgärder borde dock en god inomhusmiljö kunna upprättas och/eller bibehållas i hela skolan. Skadorna ansågs inte vara tillräckligt omfattande för att motivera rivning av byggnaderna. Nuvarande verksamhet och fortsatt användning av lokalerna borde kunna fortlöpa även om ett visst behov av renovering förelåg, enligt rapporten.

Vidare står i Bjerking's rapport 2016 att: *"Fritidsklubben på källarplan har träpanel monterad mot källarvägg i sydlig riktning. Detta anses som en riskkonstruktion ur fuktsynpunkt. I entrén till fritidsklubben ligger klinker. Lokalt runt entrén uppmättes höga fuktvärden (110-130) på golvet. Toaletter i fritidsklubben uppvisar något förhöjda fuktvärden och viss avvikande lukt. Under tvättställ noterades släpp i putsen på ett ställe."*

I december 2016 efterfrågade miljöförvaltningen en tids- och åtgärdsplan med anledning av de konstaterade fuktskadorna. I april 2017 meddelade Skolfastigheter att det fanns en beställning på utökning av nuvarande verksamhet vilket kunde innebära att vissa byggnader kunde komma att rivas och/eller byggas om och ut.

Bjerking AB har på uppdrag av Skolfastigheter genomfört luftprover, bland annat i december 2016 som inte visade på avvikande värden. Miljöförvaltningen har dock framfört att luftprover inte kan användas för att dra slutsatser om hälsorisen för de som vistas i lokalerna. Bjerking AB framförde även i rapporten från luftmätningen att *vid den tidigare utförda fuktbesiktningen påträffades mikrobiella skador i träregelväggarna med bedömningen att skadat material bör bytas ut och nya väggar byggs upp. Bjerking's bedömning angående åtgärder av mikrobiella skador kvarstår.*

I april 2018 meddelade Skolfastigheter att skolan planerades rivas efter cirka två år.

I september 2019 meddelade Skolfastigheter igen att beslut fattats att skolans skulle rivas och en ny skulle byggas. Skolfastigheter menade då att de inte kunde motivera några större åtgärder i den befintliga skolan, till exempel byte av syll, med anledning av detta.

I januari 2020 gjorde miljöförvaltningen återigen en inspektion på skolan. Rektorn framförde att det fortfarande saknades en tidsplan för evakuering från lokalerna. Skolans ledning bedömde inte att en flytt skulle ske under år 2020. Miljöförvaltningen framförde igen att åtgärder måste vidtas så snart som möjligt, antingen genom sanering av fuktskadorna eller genom att evakuera verksamheten.

Enligt uppgift från skolan vid inspektionen i januari 2020 var det två personal som upplevt/upplever hälsobesvär vid vistelse i C2-byggnaden. En hade dock slutat. Den andra läraren jobbade inte längre i C-byggnaden. Skolan hade inte undersökt hur eleverna mår och hade inte gått ut med information om fuktskadorna till elevernas vårdnadshavare. Skolan hade

inte heller vidtagit några skyddsåtgärder som till exempel förbättrad städning eller säkerställt att ventilationen fungerade tillfredsställande för att minska mängden partiklar och andra föroreningar i inomhusluften. Vid den OVK-besiktning som gjordes den 14 januari 2019 på skolan var sex av åtta ventilationssystem underkända. Det dröjde mer än ett år innan en ombesiktning med godkänt resultat gjordes.

Miljöförvaltningen har flera gånger påpekat att personbelastningsritningarna inte stämmer överens med uppmätta luftflöden i B-huset som rymmer undervisningssalar, med risk för att fler personer samtidigt vistas i lokalerna än vad ventilationen är anpassad för. Först i oktober 2020 inkom uppdaterade ritningar så att verksamheten kan dimensionera den faktiska personbelastningen utifrån ventilationen.

I februari 2020 meddelade både Skolfastigheter och skolans rektor att en evakuering av Kvarngårdesskolan skulle ske efter vårterminen 2021 (juni 2021).

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade den 16 mars 2020 om föreläggande med krav på att utbildningsnämnden skulle vidta skyddsåtgärder som bland annat utökad städning, förbättrad städbarhet och översyn av ventilationen på skolan för att minska risken för hälsobesvär för de som vistas på skolan fram till den planerade evakueringen. Den 22 april 2020 gjordes en ny inspektion på skolan för att följa upp föreläggandet. Vid inspektionen konstaterades att flera av de ställda kraven inte uppfyllts vilket påtalades till verksamheten.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade den 26 oktober 2020 att förelägga utbildningsnämnden med vite om att utöka städningen på skolan. Den 2 november 2020 inkommer skolan med uppdaterade städrutiner som överensstämmer med ställda krav.

Den 20 november 2020 informerar skolans rektor miljöförvaltningen om att Uppsala kommuns kommunledningskontor meddelat att skolan ska fortsätta i nuvarande lokaler även under höstterminen 2021.

Den 7 december 2020 uppgav Skolfastigheters förvaltare att de anlitat AK-konsult för att ta fram ett åtgärdsförslag utifrån Bjerking's tidigare inomhusmiljöutredning och rapport 2016.

Den 7 december 2020 skickades en kommunikering till utbildningsnämnden om att miljö- och hälsoskyddsnämnden hade för avsikt att fatta beslut om verksamhetsförbud från och med den 1 juli 2021 om inte de konstaterade skadorna sanerades i sin helhet och en byggnadsteknisk utredning skedde för att säkerställa att inga nya skador uppkommit. Synpunkter på kommunikeringen skulle meddelas miljöförvaltningen senast den 18 december 2020.

Den 11 december och den 17 december 2020 hölls möten med representanter för miljöförvaltningen, kommunledningskontoret, utbildningsförvaltningen och Skolfastigheter med anledning av kommunikeringen. På mötet den 11 december 2020 framkom att tänkt evakuering av skolan till moduler var försenad då upphandlingen av modulerna hade blivit överklagad. Ärendet låg enligt uppgift hos Förvaltningsrätten i Uppsala där handläggningstiden kan vara upp till nio månader. Förhoppningen var att kunna evakuera skolan till moduler den 1 januari 2022, men tidsplanen kunde inte garanteras. Någon

alternativ evakueringsplan till andra befintliga lokaler inom kommunen till höstterminen 2021 fanns inte.

På mötet den 17 december framkom att planerade åtgärder på skolan var att skapa övertryck i samtliga byggnader för att minska risken för emissioner från de fuktskadade väggarna till inomhusluften samt utplacering av luftrenare. Miljöförvaltningen ställde frågan hur länge man generellt kan ha övertryck utan att riskera nya skador, eftersom man riskerar att trycka ut fuktig luft i väggarna. Svaret inkom den 18 december 2020 till miljöförvaltningen från AK-konsult via Skolfastigheter att *”i en sådan här skolbyggnad med förmodad liten isolermängd så behöver detta inte betyda speciellt stora problem då det i så fall även innebär stort värmeläckage. Generellt är det även små fukttillskott i skolor. Slutligen beror det ju på en mängd andra faktorer såsom, hur otät byggnaden är, hur kall och lång vintern blir samt vilken verksamhet som bedrivs och fukttillskott m.m.”*

Det meddelades också att luftflödesmätningar skulle utföras i samtliga rum på skolan, vilket miljöförvaltningen tidigare ställt krav på i beslut om förläggande i mars 2020, men som inte utförts.

Rektorn på skolan hade den 17 december 2020 fått respons av personal gällande de luftrenare som ställts ut att de första indikationerna tyder på en bättre inomhusmiljö men att det fortfarande fanns individer som upplevde att hälsoproblem kvarstod.

Den 18 december 2020 mottog miljöförvaltningen ett skriftligt svar på kommunikeringen.

I svaret stod att *”för att sanera ytterväggar och syll krävs stora ingrepp för stora kostnader. I ett tidigare skede har beslut tagits att riva skolbyggnaderna för att sedan bygga en ny skola på samma plats. Verksamheten skall under produktion av den nya skolan evakueras till moduler. En upphandling av moduler har påbörjats av Skolfastigheter, tyvärr har denna upphandling blivit överprövad och ärendet ligger nu hos Förvaltningsrätten. Det är känt sedan tidigare att Förvaltningsrätten kan ha en handläggningstid på upp till 9 månader vilket innebär att tänkt evakuering av skolan inte kan garanteras till den 1 januari 2022. Det är dock givetvis målet. Skolfastigheter kontaktar Förvaltningsrätten veckovis för att trycka på. Någon alternativ evakuering för HT 2021 finns inte i Utbildningsförvaltningens befintliga lokaler.”*

Sammanfattningsvis var de skyddsåtgärder som man planerade att vidta att placera ut luftrenare, genomföra en luftflödesmätning (innan den 31 januari 2021) för att säkerställa att ventilationen fungerade på avsett sätt och sätta byggnader i övertryck. Att sätta lokalerna i övertryck planerades till den 22-23 december 2020. Tidigare vidtagna åtgärder efter krav från miljöförvaltningen är att ventilationen ska vara påslagen dygnet runt samt utökad städning.

Enligt inkommet svar till miljöförvaltningen den 18 december 2020 fanns det även då sex luftrenare utställda i byggnad C2. Ytterligare 25 stycken luftrenare skulle i samråd med verksamheten placeras ut i de byggnader som har konstaterade fuktskador.

Miljöförvaltningen har fått kännedom om att det finns elever på skolan som har hälsobesvär som kan vara kopplade till skolans inomhusmiljö. Miljöförvaltningen har även den 7 december 2020 tagit del av skolans felanmälan i november 2020 till Skolfastigheter gällande symptom på bristande inomhusmiljö i C2-byggnaden och hälsopåverkan hos mellan 7-10 personal.

Den 29 januari 2021 tog miljöförvaltningen emot en besöksrapport och luftflödesrapporter där det framgår vilka byggnader som är satta i övertryck, upprättad av Upplands EnergiEntreprenad AB, gällande besök på skolan den 14 januari 2021. I rapporten framgår att ”vi har skapat övertryck i B1, C1-C2, D-E. Flödesmätning utförd på respektive system/aggregat samt mätt delflöden i utrymmen tillhörande luftbehandlingssystemen. Övertrycket skiljer sig lite mellan systemen då det är ganska svårt att lägga systemen exakt på en procentsats. Idag ligger värdena mellan 10-18% övertryck”

Slutsatser och rekommendationer enligt Upplands EnergiEntreprenad AB:

”System LB04 i A1 huset fungerar inte riktigt som det ska, tror att det är problem med någon temperaturgivare ev schuntmotor som inte regler ut någon värme till aggregatet vilket leder till att LB04 inte varvar upp vid behov. Det behövs någon som ser över styrutrustningen för att kunna gå vidare med att justera fullflöden på LB04.” Enligt Skolfastigheter är det idrottshallen som försörjs av LB04.

Den 6 april 2021 kommunicerade miljö- och hälsoskydds nämnden att vi hade för avsikt att fatta beslut om att Skolfastigheter skulle låta göra en ny byggnadsteknisk utredning av golv-, vägg- och takkonstruktioner med avseende på förekomst av fukt och mikrobiell tillväxt i byggnader som nyttjas av Kvarngärdesskolans elever samt Kvarngärdets fritidsklubb på fastigheterna Kvarngärdet 1:20 och Kvarngärdet 31:1.

Utredningen skulle genomföras av en sakkunnig, oberoende med en dokumenterad kompetens och erfarenhet av fuktskador och andra brister av inomhusmiljö samt erfarenhet av innemiljöutredningar av byggnader. Den byggnadstekniska utredaren skulle ha kännedom om samtliga byggnadstekniska brister, fuktskador och mikrobiell tillväxt som konstaterades i Bjerking's fuktbesiktning (2016-06-15). Utredaren skulle ta hänsyn till dessa konstaterade skador som uppmärksammades 2016, utreda skadornas omfattning och utbredning samt även utreda risken för fuktskador på andra ställen i byggnaderna där det bedömdes finnas en risk för fuktskador med hänsyn till byggnadskonstruktionen.

Utredningen skulle sammanställas och redovisas i en skriftlig rapport med förslag på åtgärder för att undanröja konstaterade fuktskador och mikrobiell tillväxt för att undanröja risk för elevers hälsa att vistas i husen och redovisas till miljöförvaltningen senast den 4 juni 2021.

Senast den 15 juni 2021 skulle även en skriftlig riskbedömning med avseende på risken för elevers hälsa att vistas i lokalerna lämnas in till miljöförvaltningen. Bedömningen skulle utgå både ifrån att skolans elever har, eller kan utveckla, hälsobesvär kopplat till skolans inomhusmiljö med hänsyn till vad som redan är känd problematik i husen samt eventuella nya uppmärksammade skador. I riskbedömningen skulle utöver Skolfastigheter även skolans

rektor, biträdande rektorer och skolhälsovården som t.ex. skolläkare och skolsköterska medverka.

Den 15 juni skulle även en kostnadsuppskattning för att sanera konstaterade skador för att undanröja risk för elevers hälsa att vistas i husen redovisas till miljö- och hälsoskydds nämnden.

Den 6 maj 2021 expedierades beslutet och fattades med omedelbar verkan, d.v.s. även om det överklagades samt förenades med vite. Utredning, riskbedömning samt kostnadsuppskattning inkom inom rätt tid. Dock saknas en redovisning kring golv-, vägg- och takkonstruktioner med avseende på förekomst av fukt och mikrobiell tillväxt i byggnaden A gällande trä- och metallslöjd, musiksäl och fritidsklubben. Miljö- och hälsoskydds nämnden saknar därför underlag för att ta ställning till om vistelse kan ske i dessa utrymmen utan risk för elevernas hälsa.

Enligt den sakkunnige konsultens bedömning (Polygon AK, 25 maj 2021) visar den byggnadstekniska undersökningen *på generella mikrobiella skador i ytterväggar med trästomme innanför skalmur, främst konstaterat på träsyllar men även på vindavledande skiva (GU).*

Det förekommer dels synliga mögelskador (okulärt bedömt) i merparten av öppnade ytterväggar, dels i 14 av 17 analyserade materialprover av träsyllar som påvisar *förhöjda-/kraftigt förhöjda* halter mikroorganismer (dvs. bedöms som mikrobiell skada).

I rapporten går vidare att läsa att *i byggnad A (matsal/gymnastik) har samtliga väggar under fönster i matsalen tidigare renoverats pga. fuktskador (enligt personal). Lokalt har även vissa delar av ytterväggar renoverats i t.ex. C2, detta har dock inte lyckats så väl då nya mögelskador noteras på t.ex. insida GU skivor.*

Yttertaken är låglutande tak med takstolar av trä och vindsbjälklag med trästomme, plastfolie och mineralull. Tilläggsisolering har skett med lösull vilket innebär att isolermängden idag är väl tilltagen, bedömd tjocklek ca 600-700 mm. Plastfolien är uttjänt (ej åldersbeständig) vilket bedömningsvis innebär relativt omfattande luftläckage. Detta innebär en större risk för kondensbildning, pga. övertrycket som injusterats, vid kall väderlek kontra om ursprunglig isolertjocklek varit kvar.

Sammantagen bedömning av konsulten är att omfattande fuktskador förekommer i framförallt nederkant ytterväggar. Det finns idag en vedertagen koppling mellan fuktskador och en ökad frekvens av klagomål på inomhusmiljön och konsultens erfarenhet av tidigare utredningar är att dessa typer av mikrobiella skador i större utsträckning korrelerar med klagomål på till exempel huvudvärk, problem med hals och ögon (slemhinnor) och hudutslag. Framförallt är det individer med större känslighet (till exempel allergiker/astmatiker) som uppger störst problem.

I aktuellt fall har mestadels av klagomålen framförts i byggnad C2, dock bedöms skadorna baserat på provtagningen vara relativt likvärdiga även i de övriga byggnaderna B1, B2, C1

och D enligt rapporten. Byggnaderna som urskiljer sig något till det bättre är bedömningsvis A samt B3. I A har skadade träväggar åtgärdats samt i B3 förekommer andra typer av konstruktioner.

Totalt har 43 provhål utförts/kontrollerats i ytterväggar runt om i byggnaderna varav det i 15 av provhålen okulärt bedömts förekomma synliga mögelskador och materialprover från dessa har därför inte skickats in. 18 materialprover har skickats in till Eurofins Pegasus laboratorium för mikroskopiering där analyserna påvisar *förhöjda/kraftigt förhöjda* halter mikroorganismer i 14 av dessa.

Enligt utbildningsförvaltningen kommer byggnad C2 att evakueras till hösten 2021. Dock är konsultens bedömning att skadorna baserat på provtagningen är relativt likvärdiga även i de övriga byggnaderna B1, B2, C1 och D, enligt rapporten.

Med anledning av ställt krav på en redovisning av en kostnadsuppskattning för att sanera de konstaterade skadorna för att undanröja risk för elevers hälsa att vistas på skolan har Skolfastigheter den 15 juni 2021 inkommit med en erhållen offert från ett företag som uppskattat kostnaden till 13 500 000 kr.

Motivering

De båda fuktutredningarna som gjorts på skolan år 2016 och 2021 visar på att det finns omfattande fuktskador i ytterväggarna i byggnaderna B1, B2, C1, C2 och D. Olägenhet för människors hälsa bedöms därmed föreligga.

För hus A saknas en fuktutredning av undervisningssalarna trä- och metallslöjd (121) och musikal (123) som ligger på övervåningen i byggnaden samt av fritidsklubbens lokaler som ligger i källarplanet vilket gör att miljö- och hälsoskyddsnämnden saknar underlag för att ta ställning till om undervisning och fritidsverksamhet kan ske i dessa utrymmen utan risk för barnens hälsa. Enligt uppgift kommer trä- och metallslöjd (121) och musikal (123) göras om till klassrum för blivande åk 2 till hösten 2021 på grund av evakueringen från C2-bggnaden. Bjerking AB konstaterade i sin rapport 2016 att fritidsklubben har en riskkonstruktion ur fuktsynpunkt. Klagomål på luftkvaliteten i A-huset framkom vid en inspektion på skolan den 22 april 2021. Klagomål på luftkvaliteten i fritidsklubbens lokaler har även tidigare förekommit. Fritidsklubbens lokaler ligger i källarplan vilket innebär en risk för påverkan av markfukt. Uppreglade träväggar och limmad plastmatta mot källargolvet ökar risken för fuktskador i lokalerna. Förhöjd fuktindikering mot klinkergolvet i fritidsklubbens entré och mot delar av plastmattan i allrummet har konstaterats vid tidigare inspektioner på fritidsklubben. Det har tidigare inträffat en översvämning i anslutning till lokalerna och avvikande lukter har tidigare noterats.

Med hänsyn till försiktighetsprincipen ska de som bedriver en verksamhet utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa. Dessa försiktighetsmått skall vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa. Det är enligt miljöbalken

de som bedriver eller vidtar en åtgärd som är skyldiga att vid tillsyn visa att de förpliktelser som följer av hänsynsreglerna i miljöbalken iakttas.

Eftersom det finns ett känt samband mellan fuktskador och hälsobesvär bör fukt- och mikrobiella skador alltid åtgärdas så snart som möjligt. Detta har inte skett och tidsplanen för evakuering har upprepade gånger skjutits framåt, nu senast redovisad till höstterminen 2022 (enligt inlämnad riskbedömning 15 juni 2021).

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att det är rimligt att kräva att barn och personal skyndsamt evakueras från lokalerna och inte vistas i lokaler med fuktskador i ytterligare minst ett läsår.

De skyddsåtgärder på skolan som vidtagits under år 2020-2021 till följd av miljö- och hälsoskyddsnämndens krav är bra och borde ha vidtagits så snart skadorna i byggnaderna blev kända. Skyddsåtgärderna bedöms dock inte som tillräckliga för att undanröja risken för olägenheter för människors hälsa eftersom skadorna i byggnaderna fortfarande finns kvar.

Vidare är det känt att barn och personal i skolan har hälsorelaterade besvär som kan kopplas till brister i inomhusmiljön på skolan. Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer också att det kan finnas viss risk med att sätta skolbyggnader i övertryck under en längre period, då det kan finnas en risk för nya fuktskador på grund av konvektion.

Exakt vad eller vilka ämnen, som medför hälsopåverkan är i dag okänt. De kemiska ämnen som kan mätas i rumsluft i skadade lokaler ligger i princip alltid flera tiopotenser under gällande gränsvärden för arbetsmiljö. Sannolikt finns någon form av cocktaileffekt, där låga koncentrationer av flera olika ämnen och partiklar samverkar. Exakt hur dessa effekter ser ut är okänt för forskarna, mycket beroende av den väldiga mångfald ämnen och organismer som kan ha påverkan på inomhusmiljön. Dos-respons samband förekommer inte i diskussioner om inomhusmiljö. Det finns helt enkelt för många parametrar och inte tillräckligt känslig mätutrustning. (Polygon AK, 2018-04-05)

Enligt Arbets- och miljömedicin (AMM) på Region Uppsala bör åtgärder och/eller evakuering vid fuktskadade lokaler där barn vistas ske så snart som möjligt, dock senast inom sex månader till ett år beroende på vad som framkommer vid den riskbedömning som ska göras efter att skadorna konstaterats. Läkare kan bedöma om åtgärder behöver vidtas tidigare för enskilda individer.

Att fuktnivåerna vid undersökningstillfället i maj 2021 i endast i ett av provhålen (YV21) uppmätte över kritiska nivåer riskerar enligt miljöförvaltningen bedömning att försämrats under hösten och vintern med normalt mer nederbörd än under sommarhalvåret. Enligt Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd, 6:53 är exempel på fuktkällor som har betydelse för fuktillståndet i byggnadsdelarna:

- nederbörd,
- luftfukt, utomhus och inomhus,
- vatten i mark (vätskefas och ångfas) samt på mark,

- byggfukt,
- vatten från installationer m.m.,
- fukt i samband med rengöring

Detta även då konsultens yttrande är att uppfuktning av organiskt material i byggnaden skulle kunna orsakas av utifrån kommande vatten som fuktar upp grundmuren och att fukten suggs upp i konstruktionen.

Att regelbundet vistas i byggnader med fuktproblem kan utgöra en olägenhet för människors hälsa. Risken för luftvägsinfektioner och besvär i övre och nedre luftvägarna, som hosta och väsande andning kan öka. Personer som har astma kan få mer besvär och personer med allergi kan påverkas negativt. Även personer utan allergi kan påverkas negativt i byggnader med fuktskador ([Fukt och mikroorganismer — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](#)). Idag finns i genomsnitt tre barn med astma och fyra barn med allergisk snuva i en skolklass med 30 barn (källa: *Allergi i skola och förskola, Socialstyrelsen 2013*). Barn och ungdomar har skolplikt och tillbringar en stor del av sin tid i skolan. Skolans inomhus- och utomhusmiljö är därför viktig för barnens hälsa och välbefinnande.

Hälsopåverkan kan även ses lång tid efter att fukten har torkat ut om de skadade materialen finns kvar i lokalerna, något som indikerar att det inte är fukten i sig som har negativ inverkan utan de material som blivit påverkat av fukten. (Polygon/AK, 2018-04-05)

Med hänsyn till risken för hälsobesvär för de barn och personal som vistas i lokalerna är det viktigt att åtgärder vidtas så snart som möjligt för att antingen evakuera hela verksamheten, eller sanera de konstaterade skadorna. På grund av den redovisade svårigheten att anordna evakueringslokaler för samtliga elever sätts dock tidpunkten för när förbudet börjar gälla till den 1 januari 2022. En rimlighetsavvägning har gjorts enligt 2 kap. 7§ miljöbalken. Vikten av skyndsamma åtgärder för att undanröja risken för olägenhet för människors hälsa för de som vistas i lokalerna motiverar att beslutet förenas med löpande vite.

Under den kvarstående tiden som verksamhet i lokalerna ska bedrivas vill miljö- och hälsoskyddsnämnden betona vikten av att det finns rutiner för att säkerställa att ventilation och städning fungerar tillfredsställande, att lokalerna är satta i övertryck och att ventilationen är påslagen dygnet runt. Fastställda rutiner behöver även finnas och följas för vilka åtgärder som ska vidtas om elever eller personal upplever hälsobesvär som relateras till vistelsen i lokalerna.

I inlämnad riskbedömning utförd av Skolfastigheter tillsammans med skolans ledning och skolhälsovård medges det att det finns vetenskapligt stöd för samband mellan påvisade fuktskador och ökad förekomst av luftvägs- eller allmänsymptom men att risken teoretiskt borde vara liten att skadorna påverkar inomhusmiljön då fuktskadorna är placerade i yttervägg mot kalla sidan. Miljöförvaltningen delar inte denna bedömning med tanke på rapporterade hälsoproblem hos flera av personalen samt konsultens yttrande att även de övriga byggnaderna B1, B2, C1 och D har likvärdiga skador som C2. Sammantagen bedömning av Polygon AK är att omfattande fuktskador förekommer i framförallt nederkant ytterväggar i byggnaderna B1, B2, C1, C2 och D och att det idag finns en vedertagen koppling mellan fuktskador och en ökad frekvens av klagomål på inomhusmiljön. Erfarenheten från tidigare

utredningar av konsulten är att dessa typer av mikrobiella skador i större utsträckning korrelerar med klagomål på t.ex. huvudvärk, problem med hals och ögon (slemhinnor) och hudutslag. Framförallt är det individer med större känslighet (till exempel allergiker/astmatiker) som uppger störst problem.

Enligt miljöbalken ska åtgärder vidtas så fort det föreligger risk för olägenhet för människors hälsa. Vidtagna skyddsåtgärder anser miljöförvaltningen endast ska ske under en begränsad tid varför det anses motiverat med en evakuering från lokalerna, så länge konstaterade skador finns kvar i lokalerna, senast den 1 januari 2022.

Lagstöd

Enligt miljöbalkens hänsynsregler ska alla som bedriver en verksamhet utföra de skyddsåtgärder, iakttä de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Dessa försiktighetsmått skall vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Enligt miljöbalken 26 kap. 9 § får en tillsynsmyndighet i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att balken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska följas.

Enligt miljöbalken 9 kap. 9 § ska lokaler för allmänna ändamål, t ex skolor och fritidsverksamheter, brukas på ett sådant sätt att olägenhet för människors hälsa inte uppkommer. Ägare eller nyttjanderättshavare till berörd egendom ska vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att hindra uppkomsten av eller undanröja olägenheter för människors hälsa.

Med olägenhet för människors hälsa avses enligt miljöbalken 9 kap. 3 § en störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt och som inte är ringa eller helt tillfällig. Särskild hänsyn ska tas till personer som är något känsligare än normalt, t.ex. barn och allergiker.

Enligt miljöbalken 26 kap. 14 § får ett förbud förenas med vite och enligt 26 kap. 26 § får tillsynsmyndigheten bestämma att dess beslut ska gälla omedelbart även om det överklagas

Som vägledning vid bedömning av om fukt och mikroorganismer kan utgöra olägenhet för människors hälsa finns Folkhälsomyndigheten [Allmänna råd om fukt och mikroorganismer, FoHMFS 2014:14](#).

Vid bedömningen bör tas hänsyn till om:

- det förekommer synlig mikrobiell växt och/eller mikrobiell lukt i bostadsrum eller lokaler för allmänna ändamål
- mikroorganismer eller mikrobiell lukt befaras spridas från byggnadskonstruktionen eller från till exempel källare, grund eller vind, till bostadsrum eller andra rum där människor vistas stadigvarande
- fuktskador inte åtgärdas och detta innebär en risk för att mikroorganismer kan växa till

- fuktskador har åtgärdats bristfälligt, till exempel vid uttorkning och utbyte av mikrobiellt angripet material.

Eftersom de specifika sambanden mellan mikrobiella faktorer och hälsoeffekter inte är kända finns ännu inga hälsobaserade riktvärden för acceptabla nivåer av mikrobiella exponeringar. (www.folkhalsomyndigheten.se 2021-06-22)

Avgift

Miljöförvaltningen kommer att ta betalt för handläggningen av ärendet enligt av kommunfullmäktige fastställd taxa. Ni kommer senare att få ett beslut om avgift för nedlagd tid i ärendet innan fakturan går ut. Avgiften är för närvarande 1210 kronor per timme handläggningstid.

Bilaga

Skadeutredning Polygon AK (2021-05-25)

Kopia till:

Uppsala kommun Skolfastigheter AB
info@skolfastigheter.se

Uppsala kommun Kommunledningskontoret Fastighetsstab
kommunledningskontoret@ uppsala.se